

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forlag til lov om planlægning af Køge Bugt-området.

(Første behandling findes i tidenden sp. 433, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 669).

Der var stillet 7 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Hougaard: Det udvalg, som efter første behandling blev nedsat til behandling af dette lovforslag, har holdt ikke mindre end 13 møder, haft 2 samråd med boligministeren og foretaget en besigtigelsestur ud i det skønne område, som sagen drejer sig om. Vi har endvidere modtaget 5 deputationer, der har udtalt sig om deres syn på lovforslaget.

Det må siges at være et meget omfattende arbejde for dette lille lovforslag; vi var i hvert fald nogle stykker, der mente, da det første gang blev fremsat i maj i fjor, at det var noget, man hurtigt kunne gøre færdigt. Der var faktisk enighed om, at det var nødvendigt, at der blev foretaget noget i retning af det, som lovforslaget gik ud på. Man var klar over, at det er ude i Køge Bugt-området, udviklingen vil foregå i de kommende år, og at det er nødvendigt, at man får lagt en plan for udbygningen af området, så man ikke risikerer at få de samme vanskeligheder i fremtiden, som man har haft tidligere, fordi man i sin tid, da den nye cementvej blev lavet, ikke lagde en plan for udbygningen af området udenom.

Man var altså faktisk enig om, at der skulle gøres noget, og det blev også ret hurtigt klart, navnlig efter at vi havde hørt, hvad de lokale repræsentanter havde at sige os, at der var flertal for den opfattelse, at de

kommunale repræsentanter burde have den afgørende indflydelse i det påtænkte udvalg. Det er dette synspunkt, som er kommet til udtryk i ændringsforslagene nr. 1 og 2, der er stillet af udvalget og tiltrådt af boligministeren. Man skulle altså synes, at udvalget hurtigt måtte have kunnet afslutte sit arbejde, og det havde været godt, om det havde kunnet ske, for det haster, det haster med at få planlægningen i orden sydpå.

Det, der har givet de mange og langvarige diskussioner i udvalget, har, kan man sige, været tre forskellige ting. Der har fra én side i udvalget været fremsat den tanke, at man, når man nu gik i gang med planlægningen, burde tage et meget større område ind i den. Vi er naturligvis enige i, at planlægning i større omfang er helt nødvendig, sådan som udviklingen nu engang er her i Københavnsegnen og ud over Sjælland, men vi mener, at der med lovforslagets § 1, hvori der står, at

„områder i andre kommuner, der berøres af den pågældende bydannelse, kan indtages under udvalget“, allerede er givet en mulighed for, at man kan tage de områder med ind.

Der var noget andet, som var afgørende for os, der har det synspunkt, og det er, at denne sag — som jeg allerede har sagt det — haster og haster meget. Det fremgår ikke mindst af de lokale repræsentanters udtalelser, sådan som vi har hørt dem ved besøg på egnen, og af deputationernes udtalelser i udvalget.

En ting yderligere, som gav anledning til mange diskussioner, var, at man fra en vis side havde det synspunkt, at det var folketingsudvalgets opgave ligefrem at afstikke de problemer, som det påtænkte udvalg skulle tage op til behandling. Det mener vi ikke har været folketingsudvalgets opgave. Vi mener, at der selvfølgelig er mange ting, som vi kan pege på som det foreslåede udvalgs arbejdsområde. Vi har altså ikke villet være med til i lovforslaget at give direktiver for det kommende udvalgs arbejdsområde, men vi har i betænkningen fremsat vore synspunkter med hensyn til, hvad der må være vigtigt at iagttage under planlægningsarbejdet.

Til sidst skal jeg nævne noget, som også har givet anledning til diskussioner, ikke mange, for det var ret klart, hvordan

[Hougaard.]

meningerne stod. Det drejer sig om lovforslagets § 5, hvori der står:

„Udvalget“ — altså det påtænkte udvalg — „kan afgive indstilling om, at boligministeren med bevillingsmyndighedernes tilslutning erhverver sådanne arealer i det af planlægningen omfattede område, som det er af interesse at råde over.“

Der har været uenighed om, i hvilket omfang ministeren skulle have denne bemyndigelse. Vi fra vor side mener, at der bestemt ikke er nogen risiko for folkestyret i at give ministeren en bemyndigelse som denne; her siges jo udtrykkeligt, at det er udvalget — det folkevalgte udvalg, hvis medlemmer er valgt af sognerådene — der skal afgive indstilling til ministeren, og det er jo først, når indstillingen foreligger, at boligministeren kan bruge sin bemyndigelse. Vi mener i det hele taget, at det er nødvendigt, at der — således som dette lille lovforslag går ud på — nedsættes et udvalg til hjælp for kommunerne, nødvendigt, fordi der er så mange fællesopgaver, som skal løses, og fordi mange af kommunerne er små og de ikke selv kan magte dem; derfor finder vi det også rigtigt, at dette udvalg er sammensat af kommunernes egne folk, suppleret med sagkyndige, som ikke har stemmeret i udvalget.

Dette skulle efter min mening ikke have kunnet give anledning til så lange drøftelser, som det har, men nu er disse drøftelser altså afsluttet med den foreliggende betænkning, og jeg skal på mit partis vegne anbefale, at man stemmer for ændringsforslagene nr. 1 og 2, som er stillet af udvalget og tiltrådt af boligministeren. Det fremgår af dem, at den eneste ændring, vi har ønsket i lovforslaget, er, at § 1, stk. 2, 2. og 3. punktum, udgår, og at der som nyt stk. 3 i § 1 indføres:

„Til at indtræde i udvalget udpeger hver af de i stk. 1 nævnte kommunalbestyrelser 1 medlem samt Københavns og Roskilde amtsråd hver 2 medlemmer“, samt at der indsættes et stk. 4, som siger:

„Boligministeren udpeger efter indstilling fra statslige og andre myndigheder medlemmer af udvalget uden stemmeret.“

Jeg anbefaler, at man stemmer for ændringsforslagene nr. 1 og 2, og at man

stemmer imod de øvrige ændringsforslag, som er stillet af det konservative folkepartis medlemmer i udvalget.

Axel Kristensen: Venstres medlemmer af udvalget har i en mindretalsbetænkning udførligt redegjort for deres synspunkter, og vi har her opfordret ministeren til at udarbejde et lovforslag efter de synspunkter, vi har fremført.

Det er vor opfattelse, at man ikke kan klare de problemer, der foreligger, ved at lave en planlægning for en lille del af hele det store område, som er Storkøbenhavn. Hvordan skal man være i stand til at planlægge en by på 250 000 mennesker ved Køge Bugt eller i Hedehusene, når man ikke tager i betragtning, hvad der sker andetsteds? Ja, man nedsætter nok et udvalg til at planlægge, men derefter skal dette føre forhandling til alle sider, så at man ingen vegne kommer, fordi der ikke er en koordinerende enhed over dette udvalg. Vi har derfor foreslået, at man skaber en sådan enhed ved at henlægge myndigheden til amtet, og hvor der er to amter, der indgår i opgavens løsning, skulle disse træde sammen og danne den myndighed, der træffer afgørelsen og sørger for, at planlægning sker. Endvidere ligger der i et sådant storområde købstæder, og det er helt urimeligt at forestille sig, at der er købstæder med 20 000 og 30 000 indbyggere, som ikke skal vokse, samtidig med at man få kilometer derfra planlægger store byer som dem, jeg talte om før, med 250 000 mennesker. Der er ikke grund til ikke også at lade disse vokse til en rimelig størrelse. Det er efter vor opfattelse en helhedsbetragtning, der må lægges til grund, og hvis ikke man gør det, kan man ikke foretage en rimelig planlægning.

Under udvalgsbehandlingen fik vi udleveret principskitsen til egnspanen. Den er indledt af en skrivelse fra departementschef i boligministeret, hr. Axel Skalts. Med den højtærede formands tilladelse vil jeg gerne citere noget, han skriver til slut:

„Man kan f. eks. ikke planlægge én del af byen uden at beskæftige sig med planlægningen af de andre bydele. Man kan ikke planlægge trafiklinjer rationelt uden samtidig at planlægge de bebyggelser, som frembringer trafikken, og man

[Axel Kristensen.]

kan ikke planlægge boligområder uden samtidig at tænke på erhvervsområder, friluftsområder o. s. v.

Byplannævnet har i sine drøftelser om egnsplanarbejdets igangsættelse og under selve planlægningen været særlig opmærksom på denne sammenhæng, bl. a. fordi der i de seneste år er påbegyndt en række planlægninger af betydningsfulde enkeltforhold inden for egnen, uden at der foreligger et grundlag, som sikrer, at de enkelte planlægninger indgår i en samlet helhed."

Faktisk er denne udtalelse en afgørende dom over dette lovforslag: det er ganske utilstrækkeligt, kan ikke løse sin opgave. Hvis man ser på den hidtil stedfundne planlægning og også her lægger departementschef Skalts' skrivelse til grund, får man bekræftet, hvad jeg har sagt nogle gange fra denne talerstol, at den planlægning, der har fundet sted, ikke har været tilbunds-gående, den har været tilfældig og stykkevis, og den har ikke løst opgaven. Det apparat, man har til planlægningen med de mange forskellige udvalg, kommissioner og instanser, gør, at der ikke kan ske det, der bør ske, fordi man ikke er aktionsdygtig, når alt for mange instanser skal blandes ind i arbejdet.

Af den skrivelse, jeg før citerede et stykke af, vil jeg gerne med formandens tilladelse citere noget mere. Der skrives som indledning:

„I årene efter 1950 har udviklingen på mange områder medført ændring af de forudsætninger, som de tidligere planer for Storkøbenhavn var baseret på.“

Det er altså en planlægning, man begyndte på i 1950, men som endnu ikke er kommet i gang et stykke ind i 1950, og da man er nået til omkring midten af 1950'erne, er tiden allerede løbet fra den.

Der skrives videre:

„Der er ikke i disse år foretaget en løbende egnsplanlægning, men byplannævnets hovedstadsafdeling har holdt sig orienteret om udviklingen og optog i 1955 forhandlinger med Hovedstadskommunernes Samråd om de opståede problemer.“

Det var altså i 1955. Så i 1957 bliver man enig om, at der skal foretages noget; i

1958 får man endelig afholdt et møde, og meget hurtigt derefter bliver man klar over, at man slet ikke har foretaget en planlægning, der er, som den bør være.

Med formandens tilladelse vil jeg igen citere, hvad departementschefen skriver:

„Fra begyndelsen var arbejdet tilrettelagt for en 5-årig periode. Det blev imidlertid klart, allerede da egnsplansekretariatet forelagde redegørelsen „Status over de eksisterende forhold“, at problemerne var både større og mere presserende, end man oprindeligt havde forestillet sig.“

Altså, det ministerium, der har med denne sag at gøre, de instanser, der har med den at gøre, har endnu i 1958 overhovedet ikke fået fat i, hvad det hele drejer sig om. Det står der, og det er grunden til, at der ikke har fundet nogen virkelig planlægning sted.

Derfor har venstre ment, at nu må der ske en forenkling. Alle de mange instanser, man har, må samles i én instans, der har magt og myndighed både til at planlægge og til at træffe afgørelser, og det må være en folkevalgt forsamlings. Og da man jo har amtsrådene, er det vist naturligt at vælge dem til det. Videre foreslår vi, at der skal nedsættes udvalg af de lokale sogneråd, der sammen med amtsrådene skal foretage den lokale planlægning, og det er jo rimeligt også at inddrage de mere distriktsbetonede planlægninger i helheden.

Vi har også påpeget, at det er nødvendigt, at denne planlægning har et ganske bestemt sigte, og vi har påpeget, at et af de vigtigste sigte er, at der er balance mellem de arealer, der udlægges til boliger og til erhverv, således at vi ikke skal ofre milliardbeløb på ustandselig at køre folk en lang vej til deres arbejdsplads; de skal kunne bo i nærheden af deres arbejdsplads, så de får glæde af arbejdstidsnedsættelser samtidig med, at det uhyre økonomiske spild ved den lange transport bliver undgået.

Vi har videre peget på et forhold, som vi anser for meget vigtigt. Vi mener nemlig, at man ved den zoneinddeling, man har foretaget, har grebet helt fejl. I lov om byudvikling står, at man mindst skal udlægge til 15 år, og det har man så omkring 1950 gjort efter et skøn. Men det viste sig

[Axel Kristensen.]

snart, at udviklingen løb meget hurtigere, end man havde forestillet sig, og så blev de arealer, man havde udlagt, opbrugt. Tanken havde sikkert oprindeligt været den, at man ved zoneinddelingen skulle udlægge så små arealer, at man i enkeltheder kunne beherske udviklingen i stedet for blot at beherske hovedlinjerne. På den måde ville man sikre en sund udvikling, men der skulle selvfølgelig udlægges tilstrækkeligt til, at der kunne finde en fri udvikling sted uden indblanding fra alle de mange myndigheder, der i øjeblikket griber ind.

Det er så karakteristisk, at det meget store spring i ejendomspriserne faktisk begyndte i 1957 og for alvor tog fart i 1958-59, og i løbet af ganske kort tid sprang jordpriserne inden for disse zoner og dem, der grænser op dertil — folk vidste jo, at disse arealer ville komme med næste gang — op til 5, 6, 10 eller 20 gange prisen få år i forvejen.

Denne form for jordpolitik ved planlægning har altså som helhed slået fejl. Den har medført urimelige prisstigninger, der efterhånden vil få stor betydning for dem, der skal bruge jorden eller bebygge den. Man må huske på, at stat, kommuner, sociale boligselskaber og private, alle samtidig med at de køber grundene, overtager grundstigningsskylden, og da der vist ikke findes ét eksempel på, at staten eller kommunerne ikke har overtaget grundstigningsskylden — et sådant eksempel vil jeg i hvert fald gerne høre om — betyder det, hvis f. eks. jordprisen springer fra 1 kr. 50 øre pr. m² til f. eks. 20 kr. pr. m², at der bliver tale om en grundskat, summen af grundstigningsskyld og grundskyld, på omkring 9 pct. af den ekstra høje værdi. Det er klart, at man dermed når op på tal, som betyder noget for huslejen efterhånden. Det er væsentligt for mig at fastslå, at hvis man fortsætter denne politik, fordyrer man boligerne og gør det nødvendigt at foretage en lang række indgreb imod urimelige fortjenester; i stedet burde der udlægges tilstrækkelige arealer, mere end det, der skal bruges i øjeblikket, hvorved man sikrede, at priserne ikke steg til de urimelige højder, hvortil de er steget.

Her i salen har regeringspartierne nogle gange spurgt, hvad vi da ville gøre over

for dette forhold. Det har vi netop vist i den skitse til en lovgivning, vi har fremlagt i betænkningen. Vi siger, at der til boliger skal udlægges til 15 år, men når man har brugt så meget, at der kun er tilbage til 7 år, skal man igen udvide til 15 år. Man må altså ikke vente, til det hele er brugt. Det samme siger vi for industriarealernes vedkommende. Her skal man udlægge til 25 år, og når der kun er tilbage til 10 år, skal man igen udlægge til 25 år, således at grunde aldrig bliver en mangelvare. Vi tillægger dette overordentlig stor betydning.

Da regeringsforslaget på en række punkter — som jeg allerede sagde ved første behandling, og der er derfor ikke grund til at spille tingets tid på at gentage det — aldeles ikke er tilfredsstillende, det giver kort sagt hele magten til ministeriet, så har vi ikke kunnet tiltræde det. Den forandring, der nu er sket, ved at de embedsmænd, der bliver sat ind i udvalget, ikke har stemmeret, er efter vor mening ikke af nogen særlig stor værdi, heller ikke hvis man i øvrigt opretholdt bestemmelsen i loven. Der sidder nogle medlemmer valgt af kommunen, og hvis et enkelt kommunalbestyrelsesmedlem har nogle synspunkter at fremføre og den embedsmand, der ikke har stemmeret, så siger: det nytter ikke noget at gøre det gældende, for ministeren vil ikke godkende det, du må hellere forhandle dig til rette med mig — så betyder denne forandring, når loven ikke i øvrigt ændres, aldeles ikke, at det er folkevalgte elementer, der får den afgørende indflydelse på det, og derfor er lovforslaget ikke tilfredsstillende for os. Det opretholder hele kineseriet med, at der skal forhandles med alverdens instanser, og man får ikke nogen virkelig mulighed for en klar afgørelse, så man har ingen steder at placere ansvaret.

Endelig vil jeg sige, at vi naturligvis ikke kan tiltræde § 5 ud fra de synspunkter, jeg lige har fremført, for når stat og kommuner opkøber grundene for at sikre lave priser, som det hedder, så hindrer man netop, at der er jord på markedet; og man skal ikke glemme, at den private mand, der ejer et stykke jord, og som man så foragtelig taler om vil spekulere med det, skal betale renter og skatter af det stykke jord, han har liggende, og derfor ikke får

[Axel Kristensen.]

nogen fortjeneste ud af at lade jorden ligge i lange tider, hvorimod kommunen, som lader skatteyderne betale renterne, og som ikke skal betale skat af det hele, netop kan drive jordspekulation og lade jorden ligge øde hen. Derfor er der for mig ikke tvivl om, at man ikke kan acceptere den tilstand, at det offentlige køber al jord op, og det har vi også givet udtryk for i vore synspunkter med hensyn til denne lovgivning. Jeg behøver vist ikke at sige væsentligt mere; hvis man har interesse for vore synspunkter, kan jeg henvise til den udførlige redegørelse i betænkningen.

Den dag, vi skulle afgive betænkning, var den konservative ordfører forhindret i at være til stede, og med det tempo, vi arbejder i, hvor vi bogstavelig talt gang på gang slet ikke kan nå at gøre tingene anstændigt færdig — dette er ingen kritik af udvalgets formand, det er de vilkår, vi i al almindelighed arbejder under i folketinget, det er ikke alene i dette udvalg, men også mange andre steder — måtte vi altså aflevere vor betænkning uden at vide, hvad de konservative ville gøre. Der havde nok foreligget en skitse til et ændringsforslag, men vi kunne jo ikke vide, i hvilket omfang de ville opretholde det. Jeg kan imidlertid nu sige, at da de ændringer, det konservative folkeparti har foreslået, i meget høj grad næsten ordret er skrevet af efter vort forslag, ville det være helt urimeligt, om vi stemte imod dem, men vi må dog fastholde, at det ikke er en tilstrækkelig løsning, fordi det stadig kun er en løsning for et enkelt distrikt og ikke for en helhed, og fordi det stadig giver ministeren for stor myndighed. Men under hensyn til at de konservative altså i høj grad har taget hensyn til de synspunkter, vi har fremført, og udformet deres ændringer i forslagsform, således at vi ved, at hvis dette blev vedtaget, ville vore synspunkter blive respekteret, har vi besluttet os til at stemme for det konservative folkepartis ændringsforslag.

Gottschalck-Hansen: Under førstebehandlingen af det foreliggende lovforslag gav jeg på mit partis vegne udtryk for velvilje over for de grundprincipper, der er nedfældet i det. Vi mente og mener stadig, at det er hensigtsmæssigt og saglig korrekt, at der nedsættes et udvalg som det, der er omtalt i det foreliggende lovforslag. Ingen kan være interesseret i, at der i det pågældende område sker en bebyggelse, som bliver planløs, tilfældig og uden nogen som helst rettesnor.

Der var i det oprindelig fremsatte lovforslag visse skønhedsfejl, som jeg håbede kunne blive rettet under udvalgsbehandlingen. Jeg vil gerne i lighed med det ærede medlem hr. Axel Kristensen sige, at arbejdet har været ledet på en særdeles god og loyal måde af formanden, det ærede medlem fru Lis Groes. Jeg havde håbet, at vi kunne have fået gennemført de af os ønskede ændringer. Det er i nogen måde sket derved, at man stiller ændringsforslag til § 1, hvorved — foruden formanden — kun de kommunale, altså de folkevalgte repræsentanter af udvalget får stemmeret. De teknisk sagkyndige medlemmer er til rådighed med den saglige viden, de sidder inde med, men kan ikke øve indflydelse på udvalgets arbejde, da de ikke har stemmeret, hvad de naturligvis ikke bør have. Jeg noterer med glæde denne ændring.

Derimod beklager jeg, at den højtærede boligminister ikke har villet følge mit forslag til ændring af § 5. Jeg deler fuldt og helt de synspunkter, som det ærede medlem hr. Axel Kristensen netop har givet udtryk for med hensyn til det meget betænkkelige i, at ministeren — altså det offentlige, staten — skal kunne opkøbe jord med privat formål for øje. At boligministeren må have et tøjrslag og have ret til at opkøbe arealer og jord til offentlig brug, er indlysende, det kan vi fuldt ud tiltræde; men det andet princip er vi meget betænkkelige ved, selv om vi fuldt ud er klar over, at det, som det ærede medlem hr. Hou-

[Gottschalck-Hansen.]

gaard sagde, er udvalget, der spiller ud og har ansvaret. Jeg beklager, at jeg ikke har fået en indrømmelse på dette område, men takker for den, jeg har fået angående § 1. Det er jo sjældent, man får alt, hvad man ønsker sig.

De andre ændringsforslag, som det konservative folkeparti præsenterer for det høje ting, ændringsforslagene til §§ 2, 3, 4 og 6, skyldes et ærligt, redeligt og hæderligt forsøg fra min side på at optræde som mæglingsmand. Det er jo ikke rigtig i kurs for tiden; jeg synes ikke, man agter og vurderer mæglingsmændene efter fortjeneste, de får ikke, hvad de egentlig retmæssigt burde have. Vi var i udvalget alle, også den højtærede ministers partifæller, enige om, at der er store tanker og vide perspektiver i den skitse, som det ærede medlem hr. Axel Kristensen er ophavsmand til. Det er helt klart, at vi med tiden må gå videre ad den bane, betræde disse veje, og jeg har, da jeg altså gerne ville være denne forsonende, milde, venlige person, der søgte at sammenarbejde disse ting, taget det ærede medlem hr. Axel Kristensens tanker til indtægt og iklædt dem den højtærede ministers klædebon i form af ændringer til de enkelte paragraffer. Der er ikke noget, der principielt kunne give anledning til ikke at bakke op bag det. Jeg synes ærligt og redeligt, at den højtærede minister skulle vise forståelse for mæglings-tanken, for ideen om at ville sammenarbejde disse ting og sige til sine partifæller, at vi alle kan tilslutte os de af det konservative folkeparti stillede ændringsforslag.

Jeg vil altså glæde mig over den indrømmelse, ministeren har givet. Jeg er ked af, at den ikke er blevet fulgt op med hensyn til § 5, og jeg anbefaler, at man følger vore ændringsforslag til paragrafferne 2, 3, 4 og 6. Ændringen af § 4 er kun en følge af ændringen af § 3, som igen er en udvidelse af det bestående, men som indebærer mange af venstres tanker, som vi synes er sagligt rigtige og forsvarlige. Hvad § 2 angår, er det en meget lille ændring, vi foreslår.

Jeg anbefaler, at man stemmer for samtlige ændringsforslag, både udvalgets ændringsforslag nr. 1 og 2 og de øvrige, af mindretallet stillede ændringsforslag.

Grethe Philip: Under hensyn til den forventede store befolkningstilvækst i hele Køge Bugt-området er det overordentlig vigtigt, at der snarest skabes basis for ensartet planlægning og sikring af en hensigtsmæssig udvikling af området til gavn for de familier, der skal bo og arbejde her i tiden fremover.

Da mange af Køge Bugt-kommunerne er små og ude af stand til at påtage sig de økonomiske byrder, der er forbundet med opkøb af grundarealer i fornødent omfang, må det radikale venstre fastholde lovforslagets bestemmelse om, at boligministeren efter indstilling fra det udvalg, der nu vil blive nedsat, og med bevillingsmyndighedernes tilslutning kan erhverve arealer i området til sikring af denne egne hensigtsmæssige udbygning.

Udvalget får en betydelig indflydelse på udviklingen inden for de enkelte kommuner, og jeg finder det derfor rigtigt, at kommunerne får sikret afgørende indflydelse i udvalget. Det må være rimeligt, at de, der til daglig har problemerne tæt inde på livet af sig, og som fremover skal finde sammen i et tættere kommunalt samarbejde, også træffer afgørelsen i det udvalg, der nedsættes. Dette hensyn til kommunerne tilgodeses nu ved udvalgets ændringsforslag, hvorefter det kun — foruden formanden — er de kommunale repræsentanter, der får stemmeret i udvalget. At det til sikring af den større regionale koordinering fastsættes, at der i udvalget skal indtræde 2 medlemmer fra henholdsvis Københavns og Roskilde amtsråd, ser jeg som en yderligere fordel.

Jeg kan ganske tilslutte mig de tanker, der i betænkningen er fremført om betydningen af en koordinering af planlægningen af udviklingen inden for hele Københavns-egnen. Såvel under udvalgsbehandlingen som her i salen er det ærede medlem hr. Axel Kristensen gået stærkt ind for sådan en bredere planlægning. Jeg tror som sagt, der er meget rigtigt i denne tanke, og jeg håber, at boligministeren, således som flertallet i udvalget har henstillet, vil gå videre med dette arbejde.

Men det haster med en lovgivning for Køge Bugt-området. Der har allerede igennem nogen tid været foretaget en del pri-

[Grethe Philip.]

vate grundopkøb dernede. Kommunerne ønsker at arbejde videre med den lokale planlægning, og de har fremsat stærke ønsker om, at dette lovforslag snarest bliver færdigbehandlet. Det ville derfor efter min mening ikke være forsvarligt yderligere at udsætte afgørelsen i adskillige måneder.

På mit partis vegne kan jeg anbefale at stemme for de af udvalget stillede ændringsforslag og stemme mod mindretallets ændringsforslag.

Herluf Rasmussen: Det er meget værdifuldt, at det fra folketingets side så klart fastslås, at udbygningen af hovedstadsområdet må foregå på en planmæssig måde, og at bestræbelserne for at tilrettelægge og gennemføre disse planer må styrkes. Det må formentlig først og fremmest indebære, at der skaffes de nødvendige bevillinger til en fortsættelse og udvidelse af det arbejde, som egnsplansekretariatet har påbegyndt, og som bl. a. har fundet udtryk i sekretariatets interessevækkende principskitse til hovedstadens udvikling.

Men sideløbende med dette arbejde må overvejelserne nu påbegyndes om, hvorledes planerne bedst føres ud i livet. Jeg tror, vi må se i øjnene, at den nuværende kommuneinddeling ikke er et egnet grundlag ved gennemførelsen af de nødvendige foranstaltninger til byens videre udvikling. Det er problemer, der berører alle inden for hovedstadsområdet i vid udstrækning, og vi må derfor finde frem til organer, der på passende måde kan varetage disse fælles interesser, ligesom staten formentlig må repræsenteres, både fordi udviklingen i hovedstadsområdet har betydning for hele landet, og fordi staten skal deltage i finansieringen af en række investeringer, der er nødvendige for byudviklingen.

Må jeg i den forbindelse nævne, at selv om jeg ikke kan tilslutte mig mindretallets udtalelser og ændringsforslag, er jeg glædeligt overrasket over at se den positive vilje til at få iværksat en effektiv planlægning. Hidtil har jeg ærlig talt haft den opfattelse, at både venstre og de konservative mest af alt ønskede at gøre „planlægning“ til et uartigt ord i den politiske ordbog, men den tid synes nu at være overstået. Især synes det ærede medlem hr. Axel Kristensen at

have ydet en betydelig indsats ved udarbejdelsen af venstres mindretalsbetænkning. En tilsvarende indstilling er også kommet frem i en del af venstrepressen.

Det ærede medlem hr. Axel Kristensen fremkom med en bemærkning om farten i folketingsudvalgets arbejde. Hertil vil jeg dog gerne sige, at jeg som ny ordfører i denne sag var lidt overrasket over, at det skulle tage 3 måneder, inden det ærede medlem hr. Axel Kristensen kunne fremlægge det forslag, som måske, hvis det havde været fremlagt på et tidligere tidspunkt, kunne have været drøftet mere indgående. Men det har måske ikke været muligt for det ærede medlem, trods det at han også var ordfører, da sagen blev rejst i 1960, at komme frem med sine synspunkter.

Når jeg alligevel ikke kan tilslutte mig mindretallets synspunkter, er det bl. a., fordi jeg mener, at de foreslåede foranstaltninger er forhastede. Jeg nævnte før egnsplanskitsen, der er udsendt til offentligheden og kommunerne i begyndelsen af dette år netop for at give grundlag for en bred diskussion om disse forhold. Denne diskussion er endnu ikke afsluttet, og jeg mener, man må give byplannævnet og egnsplansekretariatet lejlighed til at komme længere frem i disse overvejelser, som givetvis også får betydning ved drøftelsen af de ny organer til gennemførelse af planerne. Også det af regeringen for nylig iværksatte arbejde med en landsdelsplanlægning bør komme lidt i gang, før vi skrider til en mere detaljeret fastlæggelse af, hvorledes dette omfattende planlægningsarbejde skal gennemføres.

Når dette er sagt, vil jeg dog gerne tilføje, at disse bemærkninger ikke på nogen måde skal opfattes som en sovepude. De videre overvejelser bør fremskyndes mest muligt, og de bør i hvert fald ikke hæmmes af smålighed ved de nødvendige bevillinger.

Der er en anden ting, som behandlingen af det foreliggende lovforslag synes at vise. Der har i den senere tid været rejst indvendinger mod byreguleringsloven fra forskellige partiers side, men i betragtning af den positive vilje, der synes at være til at styrke og forbedre planlægningsarbejdet, forekommer det mig helt ved siden af at ødelægge det apparat, som man allerede har.

[Hørluf Rasmussen.]

Man kan formentlig også gå ud fra, at der vil ske en ændring på dette punkt i den kommende tid.

Jeg vil gerne understrege, at det i flertalsudtalelsen nævnes, at man ønsker at fremme mulighederne for en aktiv grundpolitik og at modvirke grundspekulation. Jeg kunne nok have ønsket en stærkere formulering af netop dette afsnit, idet det er et forhold, der ligger mit parti og mig selv stærkt på sinde — og for den sags skyld ligger det sikkert også den højtærede boligminister stærkt på sinde. Det er i alt fald ingen hemmelighed, at det især blandt bolig- og lejerforeningsfolk er et påtrængende spørgsmål at få sat en stopper for den urimelige og fordyrende grundspekulation, som vel er en af de mest usympatiske former for erhvervelse af arbejdsfrie indtægter.

Også i det radikale parti er der klart tilkendegivet utilfredshed med dette samfundsonde. For et par dage siden skrev således det radikale Roskilde Tidende ifølge dagbladet Aktuelt den 4. maj — jeg beder om tilladelse til at citere —

„at det efter vor formening må give anledning til dybtgående overvejelser vedrørende den alt for frie adgang til spekulation i jord, som på længere sigt vil gøre det dyrere for alle at leve og virke på den. Også denne springende inflationskilde bør stoppes . . .“.

Udvalgsflertallets måske lidt for stilfærdige bemærkninger om dette spørgsmål skal derfor næppe udlægges som valenhed. Jeg tror ganske bestemt, vi snart vil få lejlighed til at vende tilbage til disse presserende problemer. Jeg føler mig overbevist om, at den højtærede boligminister og den højtærede finansminister snart vil påbegynde mere konkrete overvejelser om disse problemer — ellers skal jeg ved passende lejlighed på ny minde om dem.

Rimstad: Ved første behandling af dette lovforslag sagde jeg på mit partis vegne, at vi ikke kunne stemme for det, idet det i alt for høj grad varetager hovedstadens interesser på bekostning af det øvrige lands. Vi kan ikke se, at den udvalgsbehandling, lovforslaget har været genstand for, har ændret dette forhold; heller ikke vor anden anke over lovforslaget: de alt for store

bemyndigelser til den højtærede boligminister, som lovforslagets § 5 er udtryk for, har udvalgets flertal villet tage hensyn til. Denne paragraf er af flertallet indstillet til vedtagelse uændret. Vi vil derfor, når lovforslaget kommer til afstemning, stemme imod det.

Den mindretalsudtalelse, som venstres medlemmer af udvalget er fremkommet med, har vi med stor interesse gennemgået, og jeg kan udtale, at såfremt en lovgivning med koordination på dette område er påkrævet — og det er den måske ud fra de eksisterende muligheder for koordination — vil vi for vort vedkommende kunne støtte de tanker, som venstremindretallet har lagt til grund for sin indstilling.

Hvad det konservative mindretals ændringsforslag angår, er vi af den anskuelse, at de i det store og hele hviler på de tanker, som venstre har gjort sig om forslaget, selv om det hensyn til helheden, som også vi anser for nødvendigt, ikke medtages.

I henhold hertil vil vi stemme imod mindretallets ændringsforslag.

Boligministeren (Carl P. Jensen): Jeg beklager, at jeg ikke kan takke samtlige ærede ordførere for tilslutning til lovforslaget, men jeg kan takke hele udvalget for den interesse, der under udvalgsarbejdet har været vist for det synspunkt, der ligger til grund for lovforslaget.

Jeg erkender, at lovforslagets målsætning har fået tilslutning fra alle sider. Jeg kan kun beklage, at et forslag af netop denne karakter ikke har kunnet opnå den bredest mulige tilslutning, ikke mindst under hensyn til de særlig påtrængende fælles problemer, som det tager sigte på.

Jeg kan ganske tilslutte mig de bemærkninger og den motivering, de ærede ordførere har givet, for så vidt angår de stillede ændringsforslag — jeg tænker her på hele udvalgets ændringsforslag. De ændringsforslag, der er stillet af udvalget, understreger de synspunkter, jeg gav udtryk for, allerede da vi den 10. maj i fjor behandlede dette spørgsmål første gang: at det, der tilsigtes, er at give det folkevalgte element i det påtænkte udvalg den størst mulige indflydelse. Det sikres nu gennem de ændringsforslag, der er stillet af hele udvalget, selv om det ærede medlem hr. Axel Kri-

[Boligministeren.]

stensen ikke tillægger dem nogen særlig værdi.

Det ærede medlem hr. Axel Kristensen har jo meget udførligt motiveret venstres stilling, der i hvert fald ikke har virket overbevisende på venstres traditionelle forbundsfælle. Der er for så vidt ikke tale om, at det ærede medlem har stillet et ændringsforslag; derimod er der tale om en reel afvisning af dette lovforslag med en henstilling om, at der udarbejdes et helt nyt lovforslag i overensstemmelse med det meget omfattende, jeg kan vel sige kommissorium, som det ærede medlem med megen flid har udarbejdet med henblik på denne opgave.

Jeg har i et samråd haft en meget indgående drøftelse med det ærede medlem om de synspunkter, han her har givet udtryk for, og som er nedfældet i betænkningen. Jeg har i udvalget erklæret, at der er et sagligt sigte i de af det ærede medlem anførte betragtninger; der peges på en række problemer, hvis løsning trænger sig på. Men jeg har i samme forbindelse peget på, at det drejer sig om problemer, som boligministeriet og de planlæggende myndigheder længe har været opmærksomme på og har arbejdet med, også under tidligere boligministre. Når jeg ikke mener at kunne gå ind for det ærede medlems tankegang, er det jo alene af den grund, at man ikke for det perspektiv, der er i det ærede medlems forslag, må glemme det meget påtrængende arbejde, der skal gøres og skal gøres hurtigt. Der er tale om nærliggende opgaver; der foreligger en stærkt udtalt trang til at få dem løst og til at få disse arbejder planlagt i fællesskab for det begrænsede område, vi her behandler. Hvor begrænset opgaven skal være rent geografisk, om man muligvis skal tage andre kommuner med end de otte, der omfattes af lovforslaget, beror for så vidt på det påtænkte udvalg i overensstemmelse med lovforslagets § 1, stk. 1.

En af de væsentligste grunde til, at jeg ikke mener at kunne gå ind for det ærede medlem hr. Axel Kristensens tanke, er den, at planen vil medføre en sådan ændring i de kommunale forhold i Københavnsområdet og jeg ikke finder det rimeligt eller forsvarligt at tage dette problem op

til behandling gennem et nyt lovforslag efter det ærede medlems synspunkter, så længe forudsætningerne herfor ud fra kommunalpolitiske og økonomiske synspunkter ikke er klarlagt i fornødent omfang. Noget sådant sker ikke — jeg siger ikke fra den ene dag til den anden, men det sker ikke fra det ene år til det andet. Det forekommer mig, at man netop under udvalgsarbejdet har fået et klart indtryk af, at kommunerne ikke uden videre lader sig sætte til side. Det har lovforslaget heller ikke tilsigtet, og de stillede ændringsforslag er som allerede nævnt udtryk for, at der har været fuld enighed om ikke at lade nogen tvivl tilbage i så henseende.

Det ærede medlem hr. Axel Kristensen citerede en udtalelse af departementschef Skalts fra forordet til den skitse, der er fremlagt, og gav udtryk for, at disse udtalelser var en hård dom over dette lovforslag. Jeg vil hellere sige det på den måde, at udtalelserne er en programerklæring for den angivne målsætning; det er de samme synspunkter, der understreges i betænkningen.

Når det ærede medlem hr. Axel Kristensen i forbindelse med dette lovforslag taler om tempo og vilkår i folketingsudvalget, skal jeg minde om, at det er anden gang, dette lovforslag er blevet fremsat. Sidste gang blev det fremsat den 30. november 1960, og nu er vi inde i måj måned det følgende år. Der har været en række møder, og der har været samråd, så jeg synes, der har været rigelig tid til at behandle lovforslaget.

Det ærede medlem har i den udtalelse, som jeg før kaldte det ærede medlems kommissorium, i punkt III pålagt boligministeren at lade udarbejde et lovforslag og giver de kommunale råd adgang til i fællesskab at træffe de aftaler, der er nødvendige af hensyn til planlægningsarbejdet under visse forhold, som er nævnt i forslaget. Det fremgår af det ærede medlems forslag, at kan der ikke opnås enighed om en aftale, skal boligministeren — som jo i øvrigt ikke skal have tillagt særlig megen myndighed — optræde som mægler, d. v. s. stille et forslag, som det siges, enten til „vedtagelse eller forkastelse“, og hvis forslaget bliver forkastet, skal boligministeren i folketinget fremsætte et lovforslag, som

[Boligministeren.]

formentlig vil gå på tværs i hvert fald af den ene part, muligvis af alle parter. Det kan ikke på forhånd udelukkes.

Det samme gælder, når der inden for det nedsatte fællesudvalg bliver uenighed mellem to af amtsrådene om planlægningen for et område. Også i så tilfælde skal boligministeren, hvis der opstår uenighed, fremkomme med et forslag.

Jeg skal ikke komme ind på de mange problemer, der har været taget op i udvalget. Det vil føre for vidt, men jeg kan som hovedregel sige, at det drejer sig om problemer inden for rammerne af de organer, der findes, byplanlovgivning, bygningslovgivning, byreguleringsloven og det iværksatte egnsplanarbejde. Det lovforslag, vi her behandler, har det sigte at søge at imødegå de vanskeligheder, der er opstået som følge af bl. a. en manglende hovedstadsordning; jeg kan for den sags skyld også nævne den manglende trafiksamordning.

Det ærede medlems forslag vil jo i sig selv være at betragte som udgangspunkt for en nyordning på to vidtrækkende områder af de kommunale forhold i Københavns omegn. Jeg tror ikke, at kommunerne uden videre vil acceptere, at man til den ende skyder genvej over byplans- og byreguleringsforhold. Det må indgå som et led i andre overvejelser end dem, der her er tale om.

Det foreliggende lovforslag er et højst påkrævet skridt på baggrund af den forventede bymæssige udvikling; det har det sigte at skabe rammerne for en fornuftig fælleskommunal planlægning. Der er behov herfor, og dette behov mener jeg man bør imødekomme.

Jeg kunne fristes til en fortsættelse af de bemærkninger til det ærede medlem hr. Axel Kristensen, som det ærede medlem hr. Herluf Rasmussen fremsatte om, at de synspunkter, der er nedfældet i betænkningen eller i det, jeg før kaldte kommissoriet, jo på en højst beklagelig måde underkender det betydelige og dygtige arbejde, der gennem årene har været og stadig bliver udført af kommunerne og byudviklingsudvalgene, hvor netop de kommunale interesser er overvejende. Det tjener imidlertid ikke noget formål at komme nærmere ind på det ærede medlem

hr. Axel Kristensens tankegang; den har ofte været vanskelig at følge, og jeg er for så vidt imponeret over, at det har været muligt for det ærede medlem at overbevise hele sin gruppe. Jeg vil da tro, at tilslutningen er udtryk for overbevisning og navnlig udtryk for, at man ikke mener det haster, altså en opfattelse, der ikke stemmer helt med de interesserede kommuners.

Udvalget har i betænkningen anført nogle principielle betragtninger, som nøje følger den målsætning, der er tilsigtet i det foreliggende lovforslag, betragtninger, som jeg ganske kan tiltræde, ligesom jeg kan tiltræde de synspunkter, der er fremsat af flertallet, herunder navnlig det anførte i tilslutning til § 5, der nævner mulighederne for, at boligministeren gennem denne bestemmelse i samarbejde med det påtænkte udvalg kan fremme en aktiv grundpolitik i overensstemmelse med bemærkningerne vedrørende denne paragraf i betænkningen.

Jeg kan også være enig i de bemærkninger, som det konservative mindretal har anført, hvad angår dets udtalelse om, at nu haster det, en udtalelse, man jo støtter på de implicerede kommuners udtalte ønske. Indstillingen hos venstres mindretal kan næppe være den samme, idet der i dets udtalelser i betænkningen lægges op til et program, det vil tage en rum tid at gennemføre.

Det ærede medlem hr. Gottschalek-Hansen gav udtryk for, at han her gerne ville optræde som den venlige mæglingmand, men var klar over, at mæglingsmænd ikke var i kurs. Jo, ærede medlem, hvis bare de kommer med de rigtige forslag. Jeg kan imidlertid ikke acceptere de ændringsforslag, som det ærede medlem har stillet. Der synes her at være en væsentlig uoverensstemmelse mellem ændringsforslagenes principielle synspunkter og de synspunkter, som det ærede medlem hr. Axel Kristensen har anført. Jeg tænker her på ændringsforslag nr. 4 til § 3, hvor man jo ikke tager hensyn til den foreslåede tidsfølgeplan, hvad der nok kan siges at være et af hovedtemaerne i det ærede medlem hr. Axel Kristensens betragtninger — hvad jeg synes er helt rigtigt.

Jeg skal afstå fra at gøre yderligere bemærkninger og anbefaler de af mig tiltrådte ændringsforslag, som er stillet af udvalget.

Axel Kristensen: Da den højtærede minister syntes, at jeg havde stillet forslag, der skulle begrænse kommunernes indflydelse, er jeg nødt at sige et par ord. Der står i betænkningen under III:

„Planlægningen må begrænses til spørgsmål, der er af fælles interesse for flere kommuner. I det omfang, hvori dette er tilfældet, begrænses de enkelte kommunalbestyrelses byplanmyndighed.“

Det fremgår altså heraf, at kun for så vidt det er planlægning, der vedrører flere kommuner, skal amterne have bestemmelsesretten, og det har de på en lang række områder i forvejen. Men hvordan skal man klare problemerne, hvis man ikke skaber en overinstans over kommunerne til at løse fælles opgaver?

Jeg har endvidere foreslået, at ministeren skal godkende planlægningen. Det er nødvendigt af hensyn til landsplanlægningen, men hvis der derefter opstår divergenser mellem ministeren og den folkevalgte forsamling, der har foretaget planlægningen, er det igen en folkevalgt forsamling, nemlig folketinget, der afgør sagen. Jeg synes imidlertid, at jeg ved de synspunkter, jeg har fremført, i høj grad har styrket det folkevalgte element. Jeg er enig med ministeren i, at jeg har tillagt ministeren betydelig mere myndighed, end han måske selv ønsker, men det kan da kun være noget kønt at sige om vort forslag.

Jeg har ikke beklaget mig over tempoet i almindelighed i udvalget; jeg kom kun med den bemærkning, som jeg var nødt til at komme med, nemlig at ved afslutningen af udvalgsbehandlingen var det ærede medlem hr. Gottschalek-Hansen ikke i stand til at være til stede, og på grund af det tempo, vi nu arbejder under alle steder — jeg sagde udtrykkeligt, at det gjaldt ikke specielt dette udvalg — måtte det gå, som det gik, og derfor kunne vi ikke i betænkningen udtale os om de konservative ændringsforslag.

Boligministeren (Carl P. Jensen): Hvis det ærede medlem havde fremsat de synspunkter, som der er givet udtryk for i det, jeg kaldte kommissoriet, i fjor, havde jeg haft en mulighed for at overveje forslagene i højere grad, end tilfældet har været nu,

hvor vi har fået dem for ganske få dage siden.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslagene nr. 1 og 2 og § 1, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 forkastedes med 79 stemmer mod 55.

§ 2 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 forkastedes med 81 stemmer mod 58.

§ 3 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5 forkastedes med 81 stemmer mod 58.

§ 4 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 6 forkastedes med 81 stemmer mod 59.

§ 5 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 7 forkastedes med 82 stemmer mod 59.

§§ 6 og 7 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker.

(Første behandling findes i tidenden sp. 105, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 625).